

ועדת גורן

פרוטוקול

מישיבה מיום 31.12.2009

כב' השופט (בדימוס) אורי גורן, יו"ר הועדה	נוכחים: חברי הועדה:
מר אביגדור קהלני	
כב' השופט (בדימוס) ד"ר גבריאל קלינג	
מר עוזי לוי	
פרופ' יוסי תמיר	
פרופ' ערן דולב	
גב' אסתר דומיניסיני	
עו"ד נחמה פרלמן	משקיף מטעם משהב"ט:
מר מאיר בינג, ליאת ניקריטין	משקיף מטעם משרד האוצר:
מר יצחק פוקס	משקיף מטעם צה"ל:
מר אביהו דיסטלמן	מרכז הוועדה:
פרופ' קותי גרשוני	הופיע בפני הוועדה:
מר גד רפן	נוכחים נוספים:
מר יעקב זכאי, עו"ד	
מר זאב גרינברג	
גורמים נוספים	

ישיבת אחה"צ

הופעתו בפני הוועדה של פרופ' קותי גרשוני

א. גורן, יו"ר: ישיבת אחה"צ. הגיע ד"ר קלינג. המופיע השני של היום,

הוא פרופ' קותי גרשוני. למה אדוני פרופ'?

פרופ' קותי גרשוני: התואר המדויק הוא פרופ' אמריטוס להיסטוריה של אפריקה באוניברסיטת ת"א, החוג להיסטוריה של המזרח התיכון ואפריקה.

א. גורן, יו"ר: אתה ביקשת להופיע בפנינו ואנחנו שמחים לאחר אותך.

תגיד מה שעל ליבך, ואח"כ תרשה לנו לשאול שאלות

הבהרה, אם תהיינה כאלה.

פרופ' קותי גרשוני: בהחלט תודה. תודה עבור ההזדמנות שנתנה לי.

אני יכול בשקט לבוא ולומר לכם שבאתי לכאן בידיים נקיות (סליחה, זה ההומור השחור).

אני רוצה להתחיל, אולי, בדבר שהוא לא בדיוק אבל משיק לנושא, וזה הנושא של הפיכת הבעיה או שתי הבעיות, לדעתי, המרכזיות לגבי הנכות. ואני מדבר על הנכות שאני חוויתי, ואחרים, ושני הדברים המרכזיים זה: 1. המיידיות – תראו, רגע אחד האדם הוא שלם בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, וברגע השני הוא מוגבל. לפעמים זה עניין של שבריר שניה אפילו. והמהירות הזו, להפוך ממצב אחד שרגילים ומתמידים בו, למצב אחר שהוא יהיה נחלתו של אותו אדם עד סוף חייו, הוא מעבר מאוד בעייתי. 2. אין שום אפשרות להכין אדם למצב הזה של נכות. אין ספר הדרכה, אין קורס, אין מצגת. האדם לומד את ההתמודדות עם הנכות, על בשרו, כל פעם מחדש. יש נסיונות שנצברים אצל אנשים, שמועברים מ'זקני השבט', אבל בסה"כ, בסופו של דבר הנכויות אינן דומות

והניסיונות נרכשים על גופו של האדם. הבעיה מתחילה מעבר לשני אלה, שהאופי לא משתנה בתקופת הנכות, או כתוצאה מהנכות. ואז אנחנו נמצאים במצב שבו נמצאים כולנו הרבה פעמים, רובינו, שיש איזשהו פער בין המצב העכשווי שלנו, באותו זמן נתון, לבין השאיפות שלנו. אנחנו תמיד נמצאים באיזשהו פער.

יש לנו כלים להתגבר על הפער הזה, בדרך כלל אנחנו יכולים לעשות את זה. להגיע ולהשלים, ולהגיע ליעד שחתרנו אליו, אבל ראה פלא – אולי זה הטבע האנושי – כשאנחנו מגיעים לאותו יעד, אנחנו מיד פותחים פער חדש.

וכאן אנחנו ניצבים, הנכים (כשאני אומר 'אנחנו'), ונמצאים באיזשהו מצב שקו ההתחלה שלנו נסוג בצורה חריפה אחורה, ואני מדבר על נכים קשים ולא משנה הסיבה מה גרם להם לנכות.

וצריך ללמוד פעולות יומיומיות, אם זה להתלבש, אם זה להתגלח, לצחצח שיניים. כל פעולה הופכת מאוטומטית, לפעולה מחושבת מראש, כדי להגיע אל אותה פעולה. ואז אנחנו נמצאים באותה מערכת של התמודדויות יומיומיות, שאני קורא לה המלחמה שלאחר המלחמה. ולא כמו מלחמות אחרות שנגמרות בהפסקת אש, באיזשהו הסכם שלום כזה או אחר. זו מלחמה שאינה מסתיימת לעולם. סליחה, כל זמן שאדם בחיים.

וכאן אנחנו, במרווח הזה של המלחמה לאחר המלחמה, אנחנו הנכים, זקוקים לאותה תמיכה של אגף השיקום. מלחמה, כדי לנצח בה, אנחנו זקוקים לאמל"ח, אנחנו זקוקים ללוגיסטיקה. הלוגיסטיקה והאמל"ח שהנכים זקוקים כדי

להתמודד עם אותו פער מינוס שנוצר, ולהיות מוכנים להשלים את הפערים האחרים, אמורים להגיע עפ"י חוק, מאגף השיקום.

וכאן אני מעלה את השאלה, האם הגדרה כזו או אחרת של נכות, תועיל לאותו נכה במלחמה לאחר המלחמה? האם היא תספק לו יותר אמל"ח? האם היא תספק לו יותר לוגיסטיקה? האם היא תספק לו את הנתונים, שיאפשרו לו להתמודד במלחמה, לשרוד אותה ואולי גם לנצח מעט? מסופקתני. אגף השיקום עבר שתי רפורמות מינהליות, האחת היתה הוצאת אותם נכים un quote – un quote קלים, מהמערכת, העברתם לטיפולים אחרים; השניה, הפרדה בין שני האגפים. אני, כצרכן – לעיתים, אני מודה, אני גם צרחן (ב-ח') בעניין הזה, והחטא כולו עליי – כצרכן, לא יכול לומר שהרגשתי באיזושהו שינוי, באיזושהי יעילות, באיזושהי דינמיקה שונה של האגף, בעקבות שתי הרפורמות.

והשאלה שאני שואל, האם ההגדרה המחודשת תביא לאותה ישועה, או שפה הולכים לפספס לחלוטין את העיקר, את הלוז של העסק.

הגדרות – אני חושב שזה יהיה לא רק לא מוסרי, לא רק לא צודק, אלא (קשה למצוא את המילה), דבר נורא, לקחת ולעשות הפרדה בתוך המערכת, ואני כעת מדבר רק על נכי צה"ל, שהם נכי צה"ל.

ברגע שנקבע עפ"י חוק, שאדם חייב ללכת ולשרת את המדינה, והוא לא יוצר איזושהי עקיפה ומתחמק מכך, ויש הרבה דרכים להתחמק, וקורה לו מה שקורה לו – ולא משנה כרגע, באילו נסיבות – אני חושב שאין זכות לאף אחד לבוא

ולומר לו 'אדוני, אתה לא יכול להיות מוכר בזכויות שלך', או 'אתה לא יכול להיות מטופל כמו שאחרים מטופלים', או לקבל את מה שאחרים מקבלים. לכן אני, באופן קטיגורי ומוחלט, שולל כל ניסיון לעשות איזושהי דיפרנציאציה בתוך המערכת. אני רגע רוצה לעבור איתכם, לנושא קצת שונה, אבל עדיין קשור. אני הלכתי לבדוק את ארגוני הגימלאים. יש את 'צוות' שמארגן בתוכו את כל נכי צה"ל; יש את קרנות השוטרים לשוטרים, קרנות הסוהרים; יש את הפנסיונרים של 'המוסד'. כל גוף כזה יש לו את האגודה שלו, הם דואגים לאנשים שלהם, הם מוגדרים בתוך המסגרת שלהם. בתוך אותם הארגונים, אם אני אקח את 'צוות', יש לנו תת-קבוצות עפ"י חיילות: עמותת הצנחנים, הפל"ס של חיל הנדסה, עמותת השריון וכו'.

אני חושב שזו אולי הדרך הנכונה, של איזה ארגון גג, אגף שיקום נכים, שבתוכו תהיינה תת-הקבוצות של האנשים עפ"י השירות שלהם. אבל בתוך השירות, ואני שוב חוזר לנכי צה"ל כיוון שאני לא מכיר את האחרים, כשמדובר באנשים שהלכו עפ"י הוראה של המדינה לעשות את מה שהם עשו, ונפגעו ובאמת לא משנה מה – אלא אם כן (וכאן אני מכניס הגדרה של סייג), נעשה מעשה פלילי. והחוק היום נותן, בידי אגף השיקום, קצין התגמולים, את כל הכלים – אדם כזה לא לקבל כנכה צה"ל (אם מדובר בעוון, פשע, חטא או כל דבר אחר).

הכלים קיימים, אבל כל השאר, שהפציעה או הנכות נעשתה תוך כדי שירות, אני חושב שאסור בשום אופן להגדיר אותם.

מטבע הדברים, הגדרות, אם עפ"י הקבוצות שאני עכשיו נתתי דוגמא של הגימלאים, או עפ"י אחוזים מה שקיים היום באגף השיקום, הם שרירותיות. בסופו של דבר, יש איזשהו מבנה הגיוני מאחוריהם, גם אם יחליטו על הפרדה בין פעילות מבצעית (אני מקווה שלא יעשו את זה, אבל לרגע נניח את ההנחה הזו, למען הוויכוח כאן או הצגת הדברים), יהיה איזשהו קו שיהיה מובנה על איזשהו הגיון, אבל בסופו של דבר יהיה שרירותי ויצור עיוותים בעייתיים וקשים. ואז יבדקו אם זה עומד בג"צ לא עומד בג"צ. אנחנו הולכים להיכנס לאיזושהי בעיה מאוד קשה.

מצד שני, לא נראה לי שאפשר לטפל בקטגוריות של אלפי אנשים, בלי לעשות הקבצות. יש כאן איזשהו דבר והיפוכו. כל הנושא של הנכות, הרצון להשתחרר מהנכות, להגיע למה שאנחנו קוראים שיקום, ולהיות כאחד האזרח, בסופו של דבר אנחנו לא יכולים לעשות את זה, בלי הישענות על הנכות שלנו. בלי הישענות על אותם גורמים שאמורים לתת לנו את הכלים להתמודד. הרי אני לא רוצה להיות נכה, אבל אין לי ברירה, אני נכה – נקרא לזה לא 'נכה', נקרא לזה 'אנשים עם מוגבלויות physically challenge, politically correct'. זה לא ישנה את העובדה. יש כאן כל הזמן בתוך המערכת, איזשהו מתח בין ההגדרה לבין המעשה, בין הרצון ללכת ולעזוב מאחור את הנכות, לבין המציאות שלמעשה אנחנו מסתכלים- עומדת מולנו כל יום ומביטה בנו.

המתח הזה והבעייתיות הזו, היא דבר שלפתור אותו זה- אין לי פה שום איזושהי תרופת פלא או הצעת פלא לבוא ולומר: הנה, כך צריך לפתור. אבל אני חושב שיש לקחת את זה

בחשבון, שיש כאן מתח פנימי בנוי, בתוך המערכת הזאת. אני, ברשותכם, לא מעוניין ולא רוצה וגם לא יכול להתייחס לכל אותן קטגוריות אחרות, שיצטרפו: משמר הכנסת, כיתות כוננות וכל הדברים האחרים. אני לא חושב שאני יכול לדבר על זה.

אני רק יכול לומר, כדברי קוהלת, "מה שהיה, הוא שיהיה", מכיוון שחלק מאותן קטגוריות נכנסו עקב כל מיני לחצים פוליטיים, והדברים האלה ימשיכו ויתקיימו. זה בטוח. ואנחנו

ניצור שוב איזשהו עיוות על העיוות שנעשה, ואנה אנו הולכים!?

אני, ברשותכם, אסתפק בזה, אלגוס מים ואשמע ברצון כל מה שיש לכם לומר.

א. גורן, יו"ר: תודה רבה.

אסתר דומיניסיני: אני חברת הוועדה, אני גם מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי. עמדתך באמת מובעת ללא כחל ושרק, אבל יש לי שאלה לחידוד הבנת הדברים.

זאת אומרת, שאפילו לגבי מחלות, אתה חושב שאין מקום לעשות דיפרנציאציה או איזושהי קטגוריזציה? כי בכל זאת, כאדם שנפגע קשה בפעילות בצבא, האם זה לא יוצר- נהפוך הוא, איזושהי פגיעה באנשים שבאמת שילמו מחיר מאוד יקר? שאנשים שבעצם היו בנקודת זמן בגוף מסויים שהוא גוף בטחוני, בעצם מקבלים הטבות וזכויות של אנשים שנפגעו בפעילות מבצעית ושלמו מחיר יקר?

פרופ' קותי גרשוני: כן, התשובה שלי חד-משמעית: ברגע שאדם נמצא במסגרת שהמדינה חייבה אותו להיות, והוא חלה, המדינה

אחראית עליו. לבוא ולהגיד לו: סליחה, זה שחלית, איתרע מזלך?! הרי אם אנחנו הולכים לאותה החלטה שהיתה, יש לנו בתורה שאלה מה לעשות עם אותם כוחות שיוצאים למלחמה וכוחות שנשארים לשמור על הציוד, ואז היתה החלטה מאוד ברורה: בשלל חלק כחלק יחלוקו. אין הפרדה. גם אלה שלא השתתפו מעשית בפעילות המבצעית, זכאים לקבל מפני שהם עשו משהו אחר שהוכרחו.

אסתר דומיניסיני: אז מה בין קבע לחובה? קבע זו בחירה, זה לא אמרו לו להיות. חובה זה חובה, אבל מי שמשרת קבע בצה"ל האם דינו זהה לחייל בשירות חובה?

פרופ' קותי גרשוני: אני חושב שאפילו, במצב שאנחנו נמצאים – אנחנו לא יכולים לנתק את עצמנו מהמציאות שאנחנו נמצאים, אנחנו עם שחי על חרבו, ואני לא חושב שיש משפחה במדינה, שאין לה איזושהי נגיעה לאותה נכות, שכול או כל דבר אחר. לבוא ולומר לאותם אנשים אמיצים, אנחנו נשארים בצבא מכיוון שאנחנו רואים בזו את החובה שלנו או מכל סיבה אחרת (בואו לא נהפוך את האנשים לרק כאלה שרואים את האידיאלים – יש כאלה, כמובן), אבל מכל סיבה, והם נשארים והם החליטו שזו תהיה דרך חייהם על חשבון אלף ואחד דברים – הייתי איש קבע, ואני יודע איך זה השפיע על המשפחה, וכל מי שהיה בקבע יודע – לבוא ולהגיד: בגלל זה אתה תענש. אני לא רואה את ההגיון, מצטער.

עוזי לוי: העמדה שמוצגת היא עמדה מאוד נוקבת וחותרת, מאוד מונוליתית. אני רוצה, בכל זאת, לאתגר את קו המחשבה כי אני מנסה להבין. אני מבין את הגישה ואת התפישה, אבל – ואני ממשיך, אולי,

את הקו של אסתי, בעניין של אבחנה בין חובה לקבע, בין איש צעיר לאיש מבוגר. כלומר, בתפישה, יש אדם מתבגר וכולם מתבגרים, וחלקם חולים. אנשים מקבלים, כתוצאה מגיל ולא כתוצאה ממקום העבודה, וזה לא משנה אם עבדת בביטוח הלאומי, או לצורך העניין בצה"ל כעובד מדינה, מבחינתי לפחות. ואז קורה משהו. לתפישה הזו, גם אז התפישה שהמדינה שלחה אותו והמדינה אחראית והוא זכאי במובן מסויים (אני עכשיו לא רוצה לתת ערכים) במובן מסויים לזכויות יתר? האם זה קטע שהוא קשור למערכת תגמול כמו שכר, בתפישה?

אני מנסה להבין את הקשר בין סיבה ותוצאה, כי באיזשהו מקום, אני חושב שתפישה כזאת מובילה – לפחות כמו שאני רואה את זה – לאיזשהו אבסורד. כי אדם, במהלך חייו מתבגר, וקורים לו דברים שאינם קשורים למה שהוא עשה. למה, בתפישה הזאת, מגיע לאיש קבע יותר מאדם שעובד במשרד האוצר, או שעובד בחברת החשמל לצורך העניין? כי זה קיבל סכרת וזה קיבל סכרת.

פרופ' קותי גרשוני: יש מנגנון, כמו שאתה יודע, כולנו יודעים, שאמור להחליט אם אותה פגיעה שהאדם נפגע, היא אכן שייכת והופכת אותו להיות נכה. הרי יש מנגנון כזה, אנחנו לא ממציאים את הגלגל.

עוזי לוי: הוא נכה, לצורך העניין הוא איש חולה. לצורך התקנות הוא הוגדר כנכה, אבל הוא איש חולה. הוא קיבל מחלת לב, לא עלינו.

העובדה של המחלה כן, במערכת אחת הוא מוכר, במערכת אחרת הוא לא מוכר. והמערכת שמכירה בו, נותנת במובן

מסויים, לגבי אותו אחד, זכויות יתר. האם מגיע יותר או לא מגיע יותר? אני בכוונה מקצין.

פרופ' קותי גרשוני: אני חושב שאתה צודק, והנקודה מאוד מאוד ברורה, ואני רוצה לחזור לאותה קטגוריזציה ולאותו מתח פנימי שקיים בתוך המערכת.

נדמה לי שהדרך היחידה לצאת מאותם אבסורדים ולצאת, היא להיפך, להרחיב את המסגרת ולומר שכל מי ששרת בצבא, זכאי להיות נכה. זה שהוא מקבל טיפול פחות או יותר, זה כבר עניין של דרגת הנכות שלו. אבל ברגע שאתה יוצר את התת-קבוצה הזו, הרי אפשר עד אינסוף ליצור תת-קבוצות, ואותם עו"ד ואחרים (אני לא רוצה לפגוע באף אחד, בוודאי שלא בעו"ד), שמתפרנסים היום מהתעשייה הזו, אנחנו הולכים ומספקים להם למעשה את הפרנסה הזו. מכיוון שאנחנו הולכים ויוצרים איזשהן תת-מסגרות שבתוך תת-מסגרות, אין לזה סוף. זה לא נגמר בשום מקום.

לכן אני חושב, שהדרך היחידה לעקוף את הבעיה ולהיות גם מוסריים וגם צודקים, זה יהיה באמצעות המסגרת הרחבה ביותר של נכי צה"ל, ובתוכם יש את התת-קבוצות של חומרת הנכות וזה נקבע ע"י אנשי מקצוע.

א. גורן, יו"ר: טוב, זה ברור. מר אביגדור קהלני בבקשה.

אביגדור קהלני: קותי, אני רוצה לשאול אותך, כשאתה מדבר המדינה מטפלת, גם ביטוח לאומי זו מדינה. זה אותם כספים שמגיעים מהמדינה. אז מבחינתי, כשאתה אומר מדינה, גם שם זה מדינה. אבל אני רוצה לשאול אותך שאלה אחרת: הנושא של השיקום, אתה במקרה דוגמא טובה של אדם ששיקם את עצמו וחזר למעגל העשייה.

אתה יודע שהיום רבים מנכי צה"ל, לא רואים את הדרך הזו. אגף השיקום, תפקידו לשקם. האם האגף עזר לך? עזרת לעצמך? ומה דעתך על אלה שהם הרבה מאוד חיים על נצרך, ובאים כל יום לבית הלוחם ומחכים שיהיה אח"צ.

פרופ' קותי גרשוני: תרשה לי להתחיל דווקא ברישא, העניין של ביטוח לאומי. בוודאי, הגברת נמצאת כאן, מייצגת את הביטוח הלאומי. בוודאי. אני דיברתי עם חיים בר, היו"ר, אמרתי לו: בוא נעשה תרגיל במנטליות ישראלית. בוא ניקח את כל נכי צה"ל עם הזכויות שלהם, ונעביר אותם לביטוח לאומי. בכל השאר הם יהיו נכי צה"ל, זה בסדר. מה יקרה אז? הרי יש לנו בעיה כאן, יש תרנגולת שמטילה ביצי זהב, וכולם רוצים את החביתה מביצי הזהב האלה. לא רוצים ביצי זהב אחרים, גם אם יטילו את ביצי הזהב בביטוח הלאומי. איך יוצרים פה את הסידור שהתרנגולת הזו מטילה את ביצי הזהב, בדיוק לקבוצה שאמורה לקבל את הביצי זהב – זו בדיוק הבעיה. ואני חוזר עוד פעם לקונצפציה שלי, שהמסגרות האלה של נכי צה"ל, שוטרים, סוהרים, כל אחד כזה שהם תחת איזשהו גג אחד וכל אחד בקטגוריה שלו, זה, אני חושב, הצורה המוסרית יותר והצודקת יותר.

לעניין של השיקום: אין ספק, אני אמרתי קודם, האופי של האדם לא משתנה. דיברתי על הפערים שאנחנו יוצרים ברגע שאנחנו מגיעים לאותו יעד שקבענו לעצמנו, ואנחנו פותחים פער- וזה נכון, וזה לא משתנה. אדם שיש לו את האופי הזה, של להתקדם ולשאוף ולהגיע שוב קדימה, גם כשהוא נכה הוא יעשה את זה. אנחנו לא דומים אחד לשני. 5 מיליארד בני אדם, אף אחד לא דומה לשני, למרות שלפעמים זה נראה

כאילו.

אבל הנקודה היא, שיש את אותם קווי אופי ופה אנחנו נכנסים לאיזושהי מערכת של שיקום, לדעתי אנחנו צריכים להכניס את זה במרכאות. גם אגף שיקום נכים למד את זה, אני חושב שאת השיקום שם צריך להכניס קצת במרכאות. הכל מתבטא בעניין של כסף, ואני חושב שאין דבר שמקומם יותר (אותי בוודאי), בתפישה הזו של כסף. כשאני התגייסתי, חתמתי על כל מיני דברים, חתמתי על ציוד (אפילו פעם חתמתי על טופס אובדן ציוד), אף פעם לא היה שם את המחיר. לא אמרו לי: כשאתה תהיה ככה, זה יעלה לנו ככה וככה. אז אולי לא? אני לא חושב שאף פעם לא יצאנו למשימה, בגלל שאמרו: זה עולה כסף. מזה כל העניין הזה שלכם?

אביגדור קהלני: שורה תחתונה, אתה אומר הוועדה מיותרת, ואין מה לעשות רק להשאיר את הדברים כמו שהם. האם אני מבין אותך נכון?

פרופ' קותי גרשוני: אני לא חושב שצריך להשאיר את הדברים כמו שהם. אני חושב שצריך הרבה שיפור, מכיוון שאמרתי על השיקום במרכאות, מכיוון שהדבר נעשה שם בכסף ולא כל כך בשיקום.

אני 40 שנה נכה. יותר שנים נכה מאשר לא נכה. נפצעתי בגיל 26, ואני זכיתי פעם אחת לביקור של עובדת רווחה, בביתי. א. גורן, יו"ר: טוב, אנחנו שמענו דווקא שהפיצול בין שני האגפים, היה לתועלת. אולי לא באגף השיקום של נכי צה"ל, אבל באגף השיקום של משפחות שכולות, ששם דווקא שמענו דברים מאוד חיוביים, שיש ביקורים ויש טיפולים, ויש מן המשרד

אל הבית ולא מן בית אל המשרד. כך שיכול להיות, שאתה רואה את הצד של אגף השיקום של הנכים, ולא את האגף השני. כך שהרפורמה הזאת, לפחות ב-50% הצליחה. פרופ' יוסי תמיר: אני רוצה לנסות ולאתגר קצת את תפישת העולם הזו שלך.

נניח שאנחנו היינו וועדה שאמורה היתה לבדוק תנאים וזכויות של אנשים שנפגעו בעבודה, ואתה היית בא לוועדה והיית אומר באותה דרך גורפת, כפי שאתה אומר על נכי צה"ל, שכל אדם שהוא עובד, לא משנה איפה הוא נפגע, היכן הוא נפגע וכו', שהוא אמור להיות מסונף לאותה מסגרת כמו שאתה קורא לה, של נכי עבודה. ואני אמשיך ואשאל אותך, שאין לי ספק שהוא בוודאי נשלח ע"י החברה לעסוק במה שהוא עוסק – כי ההיבט החברתי קיים גם כאן, הוא מצופה בעצם לעבוד ולא להתבטל.

פרופ' קותי גרשוני: כן, אבל שוב, למרבה הצער אנחנו חיים במציאות שמכתיבה את הנושא הבטחוני, כי הוא בראש מעיינינו והוא בא על חשבון דברים אחרים למרבה הצער, ולא נכנס לזה. אני חושב שהקטגוריה של נכי עבודה או נכי תאונות דרכים, עם כל הצער שזה קורה, היא לחלוטין שונה וצריך להסתכל עליה.

אני מקווה שיבוא היום, שבו יגידו שנכי צה"ל, הארגון לא יגדל, המספר שלהם לא יגדל, ובכלל יבטלו את אגף השיקום. הלוואי. אבל לא זו המציאות, ואנחנו צריכים לקחת בחשבון גם, הרי אנחנו לא נמצאים בתקופה של חסך באינפורמציה, להיפך. יש לנו over בכל הנושא של האינפורמציה. הדברים האלה, מחלחלים לציבור. אנחנו נבוא- אני מדבר בלשון רבים, סליחה – יבואו ויאמרו: רגע, נכי צה"ל זה מי שישב

במשרד זה ככה, מי ש-

מה אנחנו עושים? מה אנחנו עושים לחברה שלנו? אנחנו רואים איזה וויכוח יש היום בעניין שליט. כן-לא. הדבר הזה הוא חלק מהחיים היומיומיים שלנו, ואנחנו הולכים- אני חושב, הוועדה הולכת לגעת פה בדבר שהוא בעייתי ותהינה השלכות מאוד מוכחות על החברה ועל התפישה של החברה. אם לפי הסקר האחרון, 1 מתוך 4 תושבי איזור ת"א לא מתגייס מתוך בחירה, אנחנו נגדיל את המספר הזה?! האם אנחנו רוצים להגיע לזה, או להיפך,

א. גורן, יו"ר: הסקירה שלך היתה מאוד מעניינת, במיוחד שלפניך דיבר נכה אחר, אמנון אברמוביץ, שהדעה שלו היתה בדיוק הפוכה. הדעות השונות רק מפרות, ומי יתן שנגיע להחלטה שתהיה נבונה ושומרת על הקונצנזוס הלאומי, לטובת המדינה ולטובת הנכים. ואני עוד פעם, מודה בשם הוועדה לך, על שהואלת לבוא, ומיד כשפנית, מרכז הוועדה אביהו המליץ להביא אותך, ואני רואה שעשינו עסק טוב. אביהו דיסטלמן: רק ברשותך תיקון קטן, המליצו להזמין אותו ולאור זה הזמנו אותו.

א. גורן, יו"ר: ואנחנו מודים לך מאוד. אביגדור קהלני: אנחנו מאחלים לך בריאות, ושהראיה תחזור אליך וידיך תצמחנה. (זה ההומור רק שאני יכול לומר אותו). פרופ' קותי גרשוני: כן, תודה. ואני מאחל לכם להגיע למסקנות הנכונות.

(תום הופעתו של פרופ' קותי גרשוני)